

به اهتمام قواعد میانجیگری مرکز داورى اتاق بازرگانى ایران

سالنامه ایرانی داورى

سال سوم

۱۳۹۸-۱۳۹۹

www.ketab.ir

به اهتمام دکتر محسن محبی

مؤسسه مطالعات و پژوهشهای حقوقی

مرکز داورى اتاق بازرگانى ایران

تهران - ۱۴۰۰

عنوان و نام پدیدآور	: سالنامه داوری ایرانی سال سوم ۱۳۹۹-۱۳۹۸/ به اهتمام محسن محبی.
مشخصات نشر	: تهران: موسسه مطالعات و پژوهشهای حقوقی شهر دانش، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۵۷۴ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۷۵-۱۳۱-۵
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیا
موضوع	: داوری تجاری -- نشریات ادواری
موضوع	: Arbitration agreements, Commercial-- Periodicals
موضوع	: داوری بین‌المللی تجاری -- نشریات ادواری
موضوع	: International commercial arbitration-- Periodicals
موضوع	: داوری تجاری -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
موضوع	: Arbitration agreements, Commercial-- Addresses, essays, lectures
موضوع	: داوری بین‌المللی تجاری -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
موضوع	: International commercial arbitration-- Addresses, essays, lectures
شناسه افزوده	: محبی، محسن، ۱۳۳۰ -
شناسه افزوده	: مرکز داوری اتاق ایران
شناسه افزوده	: موسسه مطالعات و پژوهشهای حقوقی شهر دانش
رده‌بندی کنگره	: K۲۴۰۰
رده‌بندی دیویی	: ۳۴۱/۵۲۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۴۷۴۶۷۵

عنوان	: سالنامه ایرانی داوری سال سوم، ۱۳۹۹-۱۳۹۸
پدیدآورنده	: مرکز داوری اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران
ناشر	: مؤسسه مطالعات و پژوهشهای حقوقی شهر دانش
صفحه‌آرا و ویراستار: سودابه رسولی	
نوبت چاپ	: اول
تاریخ چاپ	: ۱۴۰۰
شمارگان	: ۱۰۰۰ نسخه
شابک:	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۷۵-۱۳۱-۵
بها:	: ۲۱۰,۰۰۰ تومان

حق هرگونه نشر این اثر برای ناشر محفوظ است.

تهران- خیابان سنایی- خیابان نهم- کوچه گیلان- پلاک ۵- کدپستی ۱۵۸۵۷۴۳۱۱۱

صندوق پستی: ۱۵۸۷۵/۴۵۳۹ تلفن: ۸۸۸۱۱۵۸۱-۴ نمابر: ۸۸۸۱۱۵۸۰

Email: publication@sdil.ac.ir Website: www.sdil.ac.ir

فهرست مطالب

۱۱

درآمد

دکتر محسن محبی

مقالات

پیوند میان حقوق سرمایه‌گذاری، توسعه پایدار و مبارزه با فساد از منظر آرای داوری

۱۷

بین‌المللی

دکتر سیدقاسم زمانی - دکتر ایمان میرزازاده

دیوان داوری ورزش و آموزه‌هایی برای داوری‌های سرمایه‌گذاری بین‌المللی

۳۳

دکتر محمدجعفر قنبری جهرمی - سیدمحمدعلی عبداللهی

تجلی مقررات نرم در آیین رسیدگی و آرای مرکز داوری اتاق بازرگانی ایران

۷۷

دکتر به آذین حسینی

دادرسی موازی بین دادگاه و مرجع داوری در دعاوی تجاری بین‌المللی

۱۱۷

دکتر مجید پوراستاد - گلنوش افسر

حدود اختیارات داور در مسائل حکمی قاعده «علم داور به قانون»

۱۴۳

دکتر حسین پیران

فلسفه قوانین داوری

۱۸۵

محمدجواد شریعت باقری

مدت داوری در داوری‌های سازمانی

۲۰۷

محمدحسین جباری زاده

امکان حقوقی تعیین داور توسط دادگاه با وجود شرط داوری مرضی الطرفین

۲۲۱

جواد کاشانی - دانیال باخدا

- ۲۵۱ نظارت قضایی در درخواست بطلان رأی داور (نقد رأی)
همایون رضایی نژاد - امیرحسین رضایی نژاد
- ۲۷۹ نقش دادگاه‌ها در ترویج و کارایی داوری
احمد همتی کلوانی
- ۳۲۳ داوری فوری در سازمان‌های داوری بین‌المللی و منطقه‌ای
معین نادری

نمونه آراء داوری مرکز داوری

- ۳۶۱ رأی داوری بین‌المللی شماره 36/D/96/3/468
- ۳۸۵ رأی داوری شماره ۳۶/د/۹۵/۷۷/۵۱۹
- ۴۳۵ رأی داوری شماره ۳۶/د/۹۶/۳۳/۵۲۰
- ۴۵۱ رأی داوری شماره ۳۶/د/۹۸/۹/۵۶۶

داوری در رویه قضایی

- ۴۷۱ آرای شعبه ۱۴ دادگاه عمومی حقوقی تهران
- ۴۷۵ آرای شعبه ۳۶ دادگاه عمومی حقوقی تهران
- ۴۹۵ آرای شعبه ۱۰۶ دادگاه عمومی حقوقی تهران
- ۵۰۳ آرای شعبه ۱۸ دادگاه تجدیدنظر استان تهران

اسناد

- ۵۳۱ دستورالعمل نحوه تشکیل و اداره دفاتر مرکز داوری اتاق ایران
- ۵۴۱ در معرفی کنوانسیون میانجیگری سنگاپور (دکتر محسن محبی)
- ۵۴۷ قواعد و آیین میانجیگری مرکز داوری اتاق بازرگانی ایران

درآمد

اینک مجلد سال سوم سالنامه ایرانی داوری در دست شماست - با مقالاتی از اساتید و صاحب نظران درباره بعضی موضوعات «حقوق و رویه داوری»^۱. این مجلد سوم برای سال ۱۳۹۸-۱۳۹۹ است و علی القاعده باید در سال ۱۳۹۹ منتشر می شد، اما در این کار یک سال تأخیر شد. چه، یک سال و نیم است که بوالعجب شیطانی هزار چهره و حیلہ گر به نام ویروس کرونا، هر روز به حیلتی نو چهره دگرگون نموده و جان شیرین از پیر و برنا ربوده و توان از گورکنان بینوا برده و آرامش را از بشر سلب و کار جهانیان را صعب و عالم و عالمیان را به کلی پریشان کرده. فریاد هولناک مرگ در بام جهان در انداخته چندان که رسم دوستی را به زانو درآورده و آیین دیدار و رفت - و - آمد را رفته رفته برانداخته. شگفتا روزگاری که از بیم مرگ، آدمی از آدمی می گریزد و از ترس جان، کمتر کسی خطر می کند که با کسی در می آمیزد.

يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ (معارج-۳۳-۳۷).

در چنین روزگاری از بهت و وحشت، تأخیر در جمع آوری و انتشار مجموعه مقالاتی در باب فرعی از فروع زندگی اجتماعی به نام حقوق و تأمل فرعی دیگری از فروع آن به نام حقوق و رویه داوری، چه جای شگفتی است؟

باری، از این همه دشواری در این سال کرونایی چه باک! جویبار لحظه ها جاری است - گاه با گشودگی و گاه در فروبستگی؛ روز و روزگار هر چه باشد، گریزی از اندیشیدن و گزیری از کار کردن نیست. به قول ظریفی: سخن و کلمه، پادزهر زمانی است که چون باد ما را می برد. -

^۱ نویسندگان کتاب های آیین دادرسی مدنی، معمولاً موضوع داوری را ذیل سازمان قضایی و تحت عنوان ساده داوری بحث می کنند. اما امروزه، داوری چندان وسعت و تحول یافته و چنان ابعاد و ویژگی های حقوقی خاصی پیدا کرده که رفته رفته به یک نظام حقوقی بیش و کم خود - سامان و حتی خود - فرمان مرکب از قواعد حقوقی و رویه های داوری خاص خود، تبدیل شده است. یاهمین ملاحظات بود که سال ها قبل به یکی از پژوهشگران که کتابی در زمینه داوری در دست تألیف داشت، پیشنهاد کردم که به جای عنوان ساده «داوری»، همان طور که در کتب و منابع خارجی هم مصطلح شده، «حقوق و رویه داوری» به کار ببریم. پذیرفت و به کار گرفت.

The law and practice of arbitration

نمونه؟ تلاش اساتید و فضایی که در همین روزهای سخت و آشفته مقالاتی را برای این مجلد از سالنامه فراهم کردند. همین، مایه تسلی است و - دل را امیدوار و دماغ را تر می کند. باری با خود همی گفتم چه نکته جدیدی برای مقدمه مجلد سوم سالنامه ایرانی داوری - افزون بر آنچه بر پیشانی دو جلد پیشین این سالنامه آمده - توانم افزود، فکر کردم بد نیست فرصت این یکی - دو صفحه را دریابیم و یکی - دو درخداد در حوزه داوری را مرور کنیم.

نخست اینکه، در سال گذشته (۱۳۹۹) دو قانون مهم در زمینه داوری مطرح شده، هر دو ناسفته و ناپخته و پراسیب برای نهاد داوری - یکی نامش «طرح قانونی تشکیل سازمان نظام داوری جمهوری اسلامی ایران» که در مجلس شورای اسلامی اعلام وصول شده و کلیات آن نیز در کمیسیون حقوقی تصویب گردیده است. دو دیگر، «قانون جامع داوری» که ظاهراً معاونت حقوقی و مرکز توسعه حل اختلاف قوه قضائیه برای ساماندهی امر داوری، با کمک اهل نظر تهیه نموده است و گویا موادی از این طرح به صورت دیگری در مرکز پژوهش های مجلس نیز مورد بررسی و مطالعه قرار گرفته است.

در مورد «طرح قانونی تشکیل سازمان نظام داوری جمهوری اسلامی ایران» حقوق دانان و بعضی قضات و وکلای دادگستری، ابتدا و همان اشکالات آن را نوشتند و گفتند و شرط وفا را همراه «شرط بلاغ» به جای آوردند. مرکز داوری اتاق بازرگانی ایران هم به نوبه خود در آذر ماه ۱۳۹۹ شرحی به ریاست محترم مجلس شورای اسلامی مرقوم و دشواری های حقوقی و آسیب های این طرح را مشفقانه و کارشناسانه گوشزد نمود. امید می بریم که پیشنهادات و نظرات نخبگان و مسموع افتد. خبرگان عرصه داوری به گوش هوش مجلسیان برسند و مقبول و

و اما دومی یعنی «قانون جامع داوری» بخشی از سرنوشت عبرت آمیزی قانون جامع داوری را با خود دارد. این قانون در واقع اقتباس و در بعضی موارد تکرار گسیخته ای از «پیش نویس قانون جامع داوری ایران» که مرکز داوری اتاق بازرگانی ایران در سال ۱۳۹۱-۱۳۹۲ به درخواست معاونت اجتماعی و پیشگیری از جرم قوه قضائیه و با کمک و مشارکت جمعی از اساتید متخصص در داوری و قضات و وکلای دادگستری بر اساس مطالعه تطبیقی در قوانین چند کشور و با رعایت اسلوب قانون نویسی، تهیه و تدوین کرده بود و بارها و بارها در جلسات طولانی با عده ای از اساتید و قضات محترم دادگستری، بررسی و اصلاح شد تا اینکه نهمین ویرایش آن به قوه قضائیه تسلیم گردید... اما در آن زمان فتوای بعضی مسئولین مرتبه اول در قوه قضائیه با نفس داوری در دعاوی موافق نیفتاده بود، لاجرم آن پیش نویس با همه پشتوانه تخصصی و علمی و کاربردی اش به آسانی به بوته اجمال و سکوت فرو افتاد. قضا را، چند سال

بعد کشتیان قضا را سیاست دگر آمد و روزگار برگشت. پس همان لایحه مدون و منقح که مرکز دآوری تهیه کرده بود، سر از زهدان تاریخ برآورد و بار دیگر در معرض نقد و بررسی و تنقیح گروهی تازه نفس در قوه قضائیه قرار گرفت. این بررسی و تنقیح تا حد تغییر و گاه تقطیع پیش نویس قانون جامع دآوری معهود پیش رفت و منجر شد به همین «قانون جامع دآوری» که در قوه قضائیه تهیه شده و خرده روایتی از آن در مجلس و روایت دیگری هم در مرکز پژوهش های مجلس است و در آن سازوکار صدور پروانه شغل داور پایه یک و پایه دو (۹) و نیز تأسیس کانون یا سازمان دآوری ایران پیش بینی شده است. الغرض، در این فقره، امید می ورزیم که کار به سامان خود برگردد و کاروان دآوری با چنین سوارانش پیرشمار به سر منزل مقصود برسد یا بگذارند در همین منزل هشتاد ساله اش آرام گیرد.

عشق می ورزم و امید که این شغل شریف چون هنرهای دگر موجب حرمان نشود

رخداد دیگر تأسیس مجتمع ویژه دعاوی تجاری در سال ۱۳۹۸ است که یکی از وظایف آن رسیدگی به دعاوی مربوط به دآوری است. این اقدام قوه قضائیه بسی ستودنی است. بزرگترین فایده تأسیس این مجتمع، تدارک رسیدگی تخصصی و تراکم تجربه در رویه قضایی ناظر به دآوری است. در اهمیت آن همین بس که آخرین منزل فرایند دآوری، نشستن رأی دآوری است بر نطق قضاوت دادگاه. در این مرحله است که همه آنچه امتیازات دآوری خوانده می شود، یا رخ می نماید و بالا می نشیند و یا در پرده مخافت قاضی یکسره تباه می گردد. اگر قاضی به دیده مهارت و دانش در رأی دآوری نظر کند و با قلم تجربت و بینش به آن بپردازد، زحمت طرفین و داور - البته داور متخصص و کاردان - بهتر و زودتر به ثمر می رسد و گرنه، کار به تاس تکرار عاطل درمی غلطد و سعی طرفین و داور یکسره باطل می شود. تأسیس مجتمع ویژه دعاوی تجاری می تواند رأی دآوری را که به درستی و استواری صادر شده، از مهلکه پرمخافت تصمیمات سلیقه ای یا اجتهادهای ذوقی بعض دادگاه ها به سلامت گذر دهد.

باری، این هر دو رخداد را باید به فال نیک گرفت، چه، نشان می دهد که دآوری هنوز در افق عنایت جمعی از مسئولین است و قوه قضائیه برای حل مشکلات و دشواری های مردم و قضات از ساز و کار دآوری مدد می طلبد. با این همه، امیدوارم مسئولین و دست اندرکاران تشویق و ترویج دآوری و توسعه حل اختلاف در قوه قضائیه از این نکته غافل نشوند که این گذرگاه دآوری، رهن است و و هر خطایی ولو با حسن نیت، به آن آسیب می رساند.